OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
YVESA BOTA
przedstawiona w dniu 12 maja 2009 r. [1]

1. Niniejsza sprawa powinna umożliwić Trybunałowi określenie obowiązków, które ciążą w związku z zasadą kontradyktoryjności na sądzie wspólnotowym, w przypadku gdy sąd ten podnosi z urzędu zarzut dotyczący naruszenia przepisów proceduralnych.

2. Sprawa ta dotyczy odwołania wniesionego przez Komisję Wspólnot Europejskich od wyroku Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 12 grudnia 2007 r. w sprawie Irlandia i in. przeciwko Komisji [2], w której sąd ten stwierdził nieważność decyzji Komisji 2006/323/WE z dnia 7 grudnia 2005 r. w sprawie zwolnienia z podatku akcyzowego od olejów mineralnych wykorzystywanych jako paliwo do produkcji tlenku glinu w regionach Gardanne i Shannon oraz na Sardynii, wprowadzonego odpowiednio przez Francję, Irlandię i Włochy [3].

3. W spornej decyzji, Komisja uznała za pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem zwolnienia z podatku akcyzowego od olejów mineralnych, na które kilka lat wcześniej wyraziła zgodę Rada Unii Europejskiej na wniosek Komisji, zgodnie z dyrektywami właściwymi w dziedzinie podatku akcyzowego.

4. W decyzji tej Komisja stwierdziła, iż zwolnienia te stanowiły nie pomoc już istniejącą lecz nową pomoc, która powinna zatem co do zasady podlegać zwrotowi ze strony jej beneficjentów. Komisja przyznała jednak, iż decyzje Rady zezwalające na zwolnienia spowodowały powstanie uzasadnionego oczekiwania co do tego, iż są one zgodne z regułami wspólnego rynku. Komisja zarządziła więc ich zwrot jedynie od daty ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich o rozpoczęciu formalnego postępowania w celu zbadania wspomnianych zwolnień w świetle przepisów dotyczących pomocy państwa.

5. Sporna decyzja była przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej przez Irlandię, Republikę Francuską oraz Republikę

1 — Język oryginału: francuski.
2 — Wyrok w sprawach połączonych T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 oraz T-69/06, zwany dalej „zaskarżonym wyrokiem".
3 — Dz.U. 2006, L 119, s. 12, zwana dalej „sporną decyzją".

Włoską, jak również dwie spółki, Eurallumina SpA [4] oraz Aughinish Alumina Ltd [5].

6. W zaskarżonym wyroku Sąd podniósł z urzędu zarzut, iż wspomniana decyzja jest dotknięta brakiem uzasadnienia w zakresie, w jakim stwierdzono w niej bez wyjaśnienia, iż sporne zwolenia nie stanowią pomocy istniejącej w rozumieniu art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia (WE) nr 659/1999 Rady [6].

7. Sąd stwierdził nieważność spornej decyzji w oparciu o ten zarzut, bez uprzedniego zebrania uwag stron na jego temat.

8. Komisja, na poparcie swojego wniosku o uchylenie zaskarżonego wyroku, podnosi szereg zarzutów. Po pierwsze twierdzi, iż Sąd nie był uprawniony do podniesienia z urzędu rzeczonego zarzutu, a po drugie, iż naruszył on zasadę kontradyktoryjności. Komisja wnosi również do Trybunału, aby orzekł, że zaskarżony wyrok jest błędny w zakresie, w jakim zostało w nim orzeczone, iż sporna decyzja została wydana z naruszeniem obowiązku uzasadnienia dotyczącego niezastosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999.

4 — Zwana dalej „Eurallumina".

5 — Zwana dalej „Aughinish Alumina".

6 — Rozporządzenie Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE (Dz.U. L 83, s. 1).

9. Proponuję Trybunałowi, aby orzekł, iż Sąd Pierwszej Instancji był w pełni uprawniony do podniesienia z urzędu tego zarzutu, lecz że był on zobowiązany zgodnie z zasadą kontradyktoryjności do zebrania uwag stron na temat tego zarzutu. Wnioskuję z tego, iż naruszenie tego wymogu uzasadnia uchylenie zaskarżonego wyroku.

10. Proponuję również Trybunałowi, aby orzekł, iż sporna decyzja nie jest dotknięta brakiem uzasadnienia, jeśli chodzi o niezastosowanie art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999, i skierował sprawę do Sądu celem rozpoznania zarzutów nieważności wspomnianej decyzji podniesionych przez trzy państwa członkowskie oraz dwie spółki.

I — Ramy prawne

A — *Dyrektywy dotyczące podatku akcyzowego od olejów mineralnych*

11. Podatek akcyzowy od olejów mineralnych był przedmiotem kilku dyrektyw, a mianowicie dyrektywy Rady 92/81/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie harmoni-

zacji struktury podatków akcyzowych od olejów mineralnych [7], dyrektywy Rady 92/82/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie zbliżenia stawek podatków akcyzowych od olejów mineralnych [8] oraz dyrektywy Rady 2003/96/WE z dnia 27 października 2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii [9], która uchyliła dyrektywy 92/81 oraz 92/82 z dniem 31 grudnia 2003 r.

12. Artykuł 8 ust. 4 dyrektywy 92/81 upoważniał Radę do udzielania na wniosek Komisji zezwoleń państwu członkowskiemu do wprowadzenia zwolnień lub obniżek poziomu podatku akcyzowego innych aniżeli przewidziane w tej dyrektywie.

13. W art. 2 ust. 4 lit. b) tiret drugie dyrektywy 2003/96 przewidziano, iż dyrektywa ta nie ma zastosowania do produktów energetycznych podwójnego zastosowania, to znaczy wykorzystywanych zarówno jako paliwo do ogrzewania jak i do celów innych niż paliwo silnikowe lub paliwa do ogrzewania. I tak, od dnia 31 grudnia 2003 r., czyli daty wejścia w życie tej dyrektywy, nie obowiązuje już minimalny poziom opodatkowania podatkiem akcyzowym ciężkiego oleju mineralnego wykorzystywanego przy produkcji tlenku glinu. Ponadto w art. 18 ust. 1 dyrektywy 2003/96 państwa członkowskie zostały upoważnione, z zastrzeżeniem wcześniejszego przeglądu przez Radę, do dalszego stosowania, do 31 grudnia 2006 r. obniżonych stawek lub zwolnień wskazanych w załączniku II, który wymienia zwolnienia z podatku akcyzowego od ciężkiego oleju mineralnego stosowanego jako olej napędowy do produkcji tlenku glinu w regionach Gardanne, Shannon i na Sardynii.

B — *System pomocy państwa*

1. Traktat WE

14. Artykuł 87 ust. 1 WE stanowi:

„Z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w niniejszym traktacie wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiejkolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi”.

7 — Dz.U. L 316, s. 12.
8 — Dz.U. L 316, s. 19.
9 — Dz.U. L 283, s. 51.

15. Artykuł 88 WE stanowi:

„1. Komisja we współpracy z państwami członkowskimi stale bada systemy pomocy istniejące w tych państwach. Proponuje im ona stosowne środki konieczne ze względu na stopniowy rozwój lub funkcjonowanie wspólnego rynku.

2. Jeśli Komisja stwierdzi, po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag, że pomoc przyznana przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych nie jest zgodna ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 87, lub że pomoc ta jest nadużywana, decyduje o zniesieniu lub zmianie tej pomocy przez dane państwo w terminie, który ona określa.

[…]

3. Komisja jest informowana, w czasie odpowiednim do przedstawienia swych uwag, o wszelkich planach przyznania lub zmiany pomocy. Jeśli uznaje ona, że plan nie jest zgodny ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 87, wszczyna bezzwłocznie procedurę przewidzianą w ust. 2. Dane państwo członkowskie nie może wprowadzać w życie projektowanych środków, dopóki procedura ta nie doprowadzi do wydania decyzji końcowej”.

2. Rozporządzenie nr 659/1999

16. Zgodnie z art. 1 lit. b) rozporządzenia nr 659/1999 pojęcie „pomocy istniejącej” oznacza:

„[…]

pomoc, jaka została uznana za pomoc istniejącą, ponieważ można stwierdzić, że w czasie gdy została wprowadzona w życie, nie stanowiła pomocy, a w okresie późniejszym stała się pomocą ze względu na rozwój wspólnego rynku bez wprowadzenia zmian przez państwo członkowskie. W przypadku gdy niektóre środki stają się pomocą po liberalizacji danego działania przez prawo wspólnotowe, środków takich nie uznaje się za pomoc istniejącą po terminie przyjętym dla liberalizacji”.

II — Okoliczności powstania sporu

17. Irlandia od 1983 r., Republika Włoska od 1993 r. oraz Republika Francuska od 1997 r. stosują zwolnienie z podatku akcyzowego od olejów mineralnych wykorzystywanych do produkcji tlenku glinu odpowiednio w regionie Shannon, na Sardynii oraz w regionie Gardanne.

18. Na zwolnienia te zostało udzielone zezwolenia, odpowiednio, w drodze decyzji Rady: 92/510/EWG [10], 93/697/WE [11] oraz 97/425/WE [12]. Zezwolenia te były wielokrotnie przedłużane przez Radę, ostatnio w drodze decyzji 2001/224/WE [13], do dnia 31 grudnia 2006 r.

19. W punkcie piątym uzasadnienia decyzji 2001/224 zostało wskazane, iż decyzja ta pozostaje bez uszczerbku dla wyniku jakichkolwiek procedur dotyczących zakłóceń funkcjonowania jednolitego rynku, które mogą zostać podjęte, w szczególności na mocy art. 87 i 88 Traktatu oraz iż nie uchyla ona obowiązku państwa członkowskiego powiadomienia Komisji, na mocy art. 88 Traktatu, o przypadkach ewentualnej pomocy państwa.

20. W drodze trzech decyzji z dnia 30 października 2001 r. opublikowanych w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* w dniu 2 lutego 2002 r. [14] Komisja wszczęła postępowanie przewidziane w art. 88 ust. 2 WE w stosunku do każdego ze spornych zezwoleń. W wyniku tego postępowania Komisja wydała sporną decyzję.

21. W decyzji tej Komisja stwierdziła, iż zwolnienia przyznawane przed dniem 1 stycznia 2004 r., czyli przed datą wejścia w życie dyrektywy 2003/96, stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.

22. Komisja stwierdziła, iż zwolnienia te powinny być badane jako pomoc nowa, a nie jako pomoc istniejąca. Komisja oparła tę ocenę przede wszystkim na okoliczności, iż sporne zwolnienia nie istniały przed wejściem w życie traktatu w odnośnych państwach członkowskich, że zezwolenia na ich stoso-

10 — Decyzja Rady z dnia 19 października 1992 r. zezwalająca państwom członkowskim na dalsze stosowanie w odniesieniu do niektórych olejów mineralnych, wykorzystywanych do szczególnych celów, obowiązujących obniżonych stawek podatku akcyzowego lub zwolnienia z podatku akcyzowego, zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 8 ust. 4 dyrektywy 92/81/EWG (Dz.U. L 316, s. 16).

11 — Decyzja Rady z dnia 13 grudnia 1993 r. zezwalająca państwom członkowskim na dalsze stosowanie w odniesieniu do niektórych olejów mineralnych, wykorzystywanych do szczególnych celów obowiązujących obniżonych stawek podatku akcyzowego lub zwolnienia z podatku akcyzowego, zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 8 ust. 4 dyrektywy 92/81/EWG (Dz.U. L 321, s. 29).

12 — Decyzja Rady 97/425/WE z dnia 30 czerwca 1997 r. zezwalająca państwom członkowskim na stosowanie i dalsze stosowanie, w odniesieniu do niektórych olejów mineralnych wykorzystywanych do szczególnych celów, obowiązujących obniżonych stawek podatku akcyzowego lub zwolnienia z podatku akcyzowego, zgodnie z procedurą ustanowioną w dyrektywie 92/81/EWG (Dz.U. L 182, s. 22).

13 — Decyzja Rady z dnia 12 marca 2001 r. dotycząca obniżonych stawek podatku akcyzowego oraz zwolnienia od tego podatku niektórych olejów mineralnych używanych do celów szczególnych (Dz.U. L 84, s. 23).

14 — Dz.U. C 30, odpowiednio s. 17, 21 i 25.

wanie nie udzieliła nigdy ani Rada ani sama Komisja na podstawie przepisów regulujących pomoc państwa oraz na tym, że przepisy art. 4 ust. 6 rozporządzenia nr 659/1999 nie mają zastosowania [15].

23. W pkt 69 uzasadnienia spornej decyzji Komisja stwierdziła, iż art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia (WE) nr 659/1999 nie ma zastosowania w niniejszej sprawie.

24. Komisja wyjaśniła następnie, w jakim zakresie sporna pomoc jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

25. W odniesieniu do zwolnień, na które udzielono zezwolenia po 1 stycznia 2004 r., Komisja zdecydowała o rozpoczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE.

26. Wreszcie Komisja zbadała, w jakim zakresie pomoc odpowiadająca zwolnieniom udzielonym do 31 grudnia 2003 r. podlega zwrotowi. Komisja przypomniała, iż państwa członkowskie są zobowiązane do odzyskania przyznanej bezprawnie pomocy, uznanej za niezgodną ze wspólnym rynkiem, chyba że odzyskanie to byłoby sprzeczne z ogólną zasadą prawa wspólnotowego, taką jak zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań czy zasada pewności prawa.

27. Komisja stwierdziła, że z uwagi na decyzje udzielające zwolnień oraz ze względu na okoliczność, iż decyzje te, w tym decyzja 2001/224, zostały przyjęte na podstawie jej wniosku, osoby korzystające z tych zezwoleń są uprawnione do powołania się na uzasadnione oczekiwanie, ponieważ zasadniczo zwolnienia te były zgodne z prawem wspólnotowym, ale jedynie do dnia 2 lutego 2002 r., czyli do daty ogłoszenia w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* decyzji o wszczęciu postępowania, o którym mowa w art. 88 ust. 2 WE.

28. W rozstrzygnięciu decyzji stwierdzono, iż sporne zwolnienia, przyznane do dnia 31 grudnia 2003 r., stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu oraz że pomoc ta przyznana między 3 lutego 2002 r. a 31 grudnia 2003 r., jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 87 ust. 3 Traktatu w takim zakresie, w jakim podmioty z niej korzystające nie płacą stawki podatku wynoszącej 13,01 EUR za 1000 kg ciężkich olejów opałowych oraz że wspomniana pomoc, niezgodna ze wspólnym rynkiem, powinna zostać odzyskana przez trzy państwa, które jej udzieliły.

15 — Przepis ten stanowi, iż pomoc uznaje się za dozwoloną, gdy została ona zgłoszona Komisji, a Komisja nie podjęła decyzji w terminie dwóch miesięcy.

III — Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

29. W drodze pism złożonych w sekretariacie Sądu odpowiednio w dniach 16, 17 i 23 lutego 2006 r., Irlandia, Republika Francuska, Republika Włoska, Eurallumina SpA i Aughinish Alumina Ltd wniosły skargi o stwierdzenie nieważności w całości lub części spornej decyzji. Poszczególne sprawy zostały połączone dla celów procedury ustnej a następnie w celu wydania wyroku.

30. Strony skarżące, jak wynika z zaskarżonego wyroku, podniosły w istocie dwadzieścia trzy zarzuty, oparte w szczególności na błędnej kwalifikacji spornych zwolnień jako nowej pomocy, podczas gdy chodziło o pomoc istniejącą, naruszeniu zasad: ochrony uzasadnionego oczekiwania, pewności prawa, poszanowania rozsądnego terminu, domniemania obowiązywania, zasady lex specialis derogat legi generali oraz zasad: bezpośredniej skuteczności oraz dobrej administracji. Zostały również przywołane naruszenia art. 87 WE, jak również naruszenie obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do stosowania tego artykułu.

31. W pkt 46 zaskarżonego wyroku, Sąd stwierdził, iż uważa za właściwe podniesienie z urzędu zarzutu opartego na braku uzasadnienia spornej decyzji dotyczącego niezastosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999.

32. Po przypomnieniu, iż brak uzasadnienia lub niewystarczające uzasadnienie stanowi zarzut naruszenia reguły porządku publicznego, który powinien być podniesiony z urzędu przez sąd wspólnotowy oraz po przywołaniu orzecznictwa dotyczącego obowiązku uzasadnienia aktu wspólnotowego, Sąd wskazał, iż Komisja w spornej decyzji zbadała, czy kwestionowane zwolnienia stanowią pomoc nową czy też pomoc istniejącą i stwierdziła, iż art. 1, lit. b) pkt v), rozporządzenia nr 659/1999 nie ma zastosowania w tym przypadku, nie wskazując przyczyn tego braku zastosowania.

33. Sąd orzekł w pkt od 56 do 62 zaskarżonego wyroku, że konkretne, poniżej wskazane okoliczności nakładały na Komisję obowiązek szczególnego uzasadnienia niezastosowania tego przepisu.

34. Po pierwsze, w licznych decyzjach udzielających spornych zwolnień, wskazano, iż Komisja przyznaje, że zwolnienia te nie powodują zakłócenia konkurencji i brak jest jakiejkolwiek wskazówki, która pozwalałaby sądzić, iż pojęcie zakłócenia konkurencji miałoby inny zakres w dziedzinie podatków aniżeli w dziedzinie pomocy państwa. W wielu spośród tych decyzji wspomniano również, iż przedmiotowe zwolnienia będą poddawane regularnej weryfikacji przez Komisję w celu zapewnienia, że są zgodne z funkcjonowaniem wspólnego rynku i innymi celami Traktatu.

35. Po drugie, w pkt 97 uzasadnienia spornej decyzji Komisja stwierdziła, iż decyzje w sprawie zwolnień przyjęte na podstawie jej własnych wniosków, pozwalały myśleć, iż zwolnienia, o których mowa, nie mogą być uznane za pomoc państwa w dacie ich wydawania. Zdaniem Sądu, okoliczność, iż ten punkt uzasadnienia został umieszczony w części dotyczącej odzyskania pomocy, nie może zmniejszać jego znaczenia w zakresie uznania spornych zwolnień za pomoc państwa.

36. Po trzecie, Rada udzieliła zezwoleń na sporne zwolnienia, a następnie przedłużyła je na wniosek Komisji i z wyjątkiem decyzji 2001/224 żadna z tych decyzji nie zawierała wzmianki o możliwej sprzeczności z regulacjami dotyczącymi pomocy państwa. W pkt 96 uzasadnienia spornej decyzji, Komisja podkreśla, iż zainteresowani nie spodziewaliby się, że Komisja może przedstawić Radzie propozycje niezgodne z przepisami traktatu.

37. Sąd stwierdził na podstawie tych okoliczności, iż Komisja naruszyła obowiązek uzasadnienia, który ciąży na niej na podstawie art. 253 WE, w odniesieniu do niezastosowania w niniejszej sprawie art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999.

38. Sąd stwierdził nieważność spornej decyzji i obciążył Komisję kosztami postępowania.

IV — Odwołanie

39. Komisja wnosi do Trybunału o: uchylenie zaskarżonego wyroku, przekazanie sprawy Sądowi Pierwszej Instancji do ponownego rozpoznania oraz orzeczenie, że rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie.

40. Irlandia, Republika Francuska, Republika Włoska, Eurallumina i Aughinish Alumina wnoszą do Trybunału o oddalenie odwołania oraz obciążenie Komisji kosztami.

41. Posiłkowo, Eurallumina wnosi do Trybunału, aby w przypadku uwzględnienia szóstego zarzutu przedstawionego przez Komisję w odwołaniu, zgodnie z którym Sąd niesłusznie stwierdził nieważność spornej decyzji w części dotyczącej rozszerzenia formalnego postępowania wyjaśniającego na zwolnienia na okres po 1 stycznia 2004 r., uchylił zaskarżony wyrok jedynie w części dotyczącej tego rozszerzenia.

42. Na poparcie żądania uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania spraw Sądowi do ponownego rozpoznania, Komisja przedstawia sześć zarzutów.

43. Pierwszy zarzut ma na celu wykazanie, iż Sąd przekroczył swoje uprawnienia podnosząc z urzędu zarzut braku uzasadnienia spornej decyzji. Drugi zarzut dotyczy naruszenia zasady kontradyktoryjności i poszanowania prawa do obrony. W trzecim zarzucie Komisja podnosi, iż Sąd nie mógł badać okoliczności, czy kwestionowana pomoc mieściła się w ramach art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999. Zarzuty czwarty i piąty zmierzają do wykazania, iż Sąd popełnił błąd co do prawa orzekając, iż sporna decyzja naruszała obowiązek uzasadnienia w odniesieniu do niezastosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999. Wreszcie, w ramach szóstego zarzutu Komisja podnosi, iż Sąd nie mógł stwierdzić nieważności spornej decyzji w części dotyczącej rozszerzenia formalnego postępowania wyjaśniającego na zwolnienia udzielone po 31 grudnia 2003 r.

44. Przed przystąpieniem do zbadania tych zarzutów, należy przypomnieć, iż w pkt 46 zaskarżonego wyroku, Sąd wskazał, iż uznał on za właściwe podnieść z urzędu zarzut oparty na braku uzasadnienia spornej decyzji w zakresie niezastosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999.

45. Podczas rozprawy potwierdzono, iż o ile strony skarżące przed Sądem zakwestionowały uznanie przez Komisję w spornej decyzji zwolnień za pomoc nową i podniosły tym samym, że sporne zwolnienia powinny być uznane za pomoc istniejącą, to jednak nigdy nie oparły one swojej argumentacji na przepisach art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999 [16].

46. W związku z tym należy przyjąć za ustalone dla celów dalszych rozważań, po pierwsze to, że strony nie podnosiły przez Sądem, iż sporne zwolnienia powinny być uznane za pomoc istniejącą w rozumieniu art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999 oraz, po drugie to, że zarzut podniesiony z urzędu przez Sąd dotyczący naruszenia obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do niezastosowania tego przepisu nie był przedyskutowany przez strony.

A — *W przedmiocie pierwszego zarzutu*

1. Argumenty stron

47. Pierwszy zarzut odwołania formalnie opiera się na braku właściwości Sądu, naruszeniach procedury wpływających nieko-

16 — Irlandia i Aughinish Alumina podniosły, iż sporne zwolnienia stanowiły pomoc istniejącą w świetle art. 1, lit. b) pkt iii) rozporządzenia nr 659/1999, wobec niewydania przez Komisję decyzji w ciągu dwóch miesięcy od daty zgłoszenia pomocy, z jednej strony, oraz art. 1 lit. b) pkt iv) w związku z art. 15 ust. 3 tego rozporządzenia na tej podstawie, iż były one stosowane od więcej niż dziesięciu lat i wreszcie z tego względu, iż odpowiadały one wiążącym zobowiązaniom prawnym Irlandii przyjętym przed przystąpieniem do Wspólnoty Europejskiej. Republika Włoska powołała się na art. 1 lit. b) pkt ii) rozporządzenia nr 659/1999 na tej podstawie, iż Rada udzielała w sposób regularny zezwoleń na wspomniane zwolnienia.

rzystnie na interesy wnoszącej odwołanie, naruszeniu zasady dyspozycyjności, naruszeniu przepisów art. 230 i 253 WE oraz art. 21 statutu Trybunału Sprawiedliwości oraz art. 44 ust. 1 i 48 ust. 2 regulaminu Sądu Pierwszej Instancji.

48. Zarzut ten składa się z dwóch części

49. W ramach pierwszej części Komisja twierdzi, iż podnosząc z urzędu zarzut braku uzasadnienia spornej decyzji, Sąd wyszedł poza granice sporu wyznaczonego przez strony, a zatem przekroczył swoje uprawnienia, naruszył zasadę dyspozycyjności, rozstrzygnął ultra petita i dokonał naruszenia procedury wpływającego niekorzystnie na interesy Komisji.

50. Komisja twierdzi, iż w świetle obowiązków sądu krajowego związanych z zapewnieniem skuteczności prawu wspólnotowemu, tak jak zostały one określone w wyrokach: z dnia 14 grudnia 1995 r. w sprawach van Schijndel i van Veen [17], oraz z dnia 7 czerwca 2007 r. w sprawie van der Weerd i in. [18], Sąd nie był uprawniony do podniesienia z urzędu zarzutu, o którym mowa, ponieważ zarzut ten nie występował wśród dwudziestu trzech zarzutów przedstawionych przez strony. Strony nie podniosły w żadnym stadium postępowania, iż art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999 mógłby mieć zastosowanie.

51. Wspomniany zarzut nie znajduje przede wszystkim oparcia w stanie faktycznym wynikającym z akt pięciu spraw połączonych, które nie zawierają żadnego dowodu pozwalającego sądzić, iż sporne zwolnienia nie stanowiły pomocy kiedy zostały ustanowione, a następnie stały się pomocą w wyniku rozwoju wspólnego rynku.

52. W ramach drugiej części zarzutu Komisja twierdzi, iż zarzut podniesiony z urzędu jest w rzeczywistości zarzutem dotyczącym merytorycznej zgodności z prawem spornej decyzji a nie jej uzasadnienia, ponieważ uzasadnienie wymagane przez Sąd nie jest konieczne do tego, aby zainteresowani poznali przyczyny wydania spornej decyzji, ani aby sąd mógł dokonać jej kontroli. Sąd naruszył w ten sposób, zdaniem Komisji, zasady dotyczące roli sądu wspólnotowego w zakresie kontroli uzasadnienia zaskarżonych aktów, takie jak wynikają z orzecznictwa, w szczególności z wyroku z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France [19], w którym Trybunał dokonał wyraźnego rozróżnienia pomiędzy zarzutami dotyczącymi zewnętrznej zgodności z prawem zaskarżonego aktu, które sąd wspólnotowy powinien w razie potrzeby podnieść z urzędu oraz zarzutami, które dotyczą wewnętrznej zgodności z prawem, które mogą być badane jedynie jeśli zostały przedstawione przez strony.

17 — Sprawy połączone C-430/93 i C-431/93, Rec. s. I-4705.

18 — Sprawy połączone od C-222/05 do C-225/05, Rec. s. I-4233.

19 — C-367/95 P, Rec. s. I-1719.

53. Komisja twierdzi, iż Sąd podnosząc sporny zarzut, który jest w rzeczywistości zarzutem co do istoty sprawy, naruszył również zasady dotyczące obowiązku przedstawiania zarzutów w trakcie postępowania, które wynikają z art. 21 statutu Trybunału Sprawiedliwości oraz art. 44 § 1 i art. 48 § 2 regulaminu Sądu.

54. Strony pozwane kwestionują tę argumentację.

2. Ocena

55. Tak jak strony pozwane, jestem zdania, iż argumenty przedstawione przez Komisję w ramach pierwszego zarzutu nie są uzasadnione.

56. Przede wszystkim, w odniesieniu do pierwszej części tego zarzutu, uprawnienie sądu wspólnotowego do podniesienia z urzędu zarzutu takiego, jak podniesiony z urzędu przez Sąd, nie może być ustalane w oparciu o przywołane wyroki w sprawach van Schijndel i van Veen lub van der Weerd i in., wspomniane przez Komisję.

57. Wyroki te dotyczą określenia relacji pomiędzy autonomią proceduralną państw członkowskich a zasadami równoważności i skuteczności. Dotyczą one ustalenia, czy sąd krajowy, w zależności od tego, czy przepisy krajowego prawa procesowego przewidują czy też nie możliwość podniesienia przez ten sąd z urzędu zarzutu przewidzianego w prawie krajowym, może podnieść z urzędu zarzuty wynikające z prawa wspólnotowego w świetle tych zasad. Wspomniane wyroki precyzują zwłaszcza, do jakiego stopnia zasada skuteczności zobowiązuje sąd wspólnotowy do podniesienia z urzędu zarzutu wynikającego z prawa wspólnotowego, w przypadku gdy sąd ten nie jest do tego uprawniony w oparciu o przepisy krajowego prawa procesowego. To w tym kontekście Trybunał orzekł w przywołanym wyroku w sprawie van der Weerd i in., iż sąd krajowy nie jest zobowiązany do podniesienia z urzędu zarzutu naruszenia prawa wspólnotowego w przypadku, gdy strony w toku postępowania same miały możliwość podniesienia tego zarzutu.

58. Takiego ograniczenia zakresu zasady skuteczności nie można przenieść na niniejszą sprawę, w której chodzi o ocenę uprawnienia sądu wspólnotowego. Uprawnienie to wiąże się z wcześniej wskazanymi, autonomicznymi regułami, które wynikają bądź z przepisów regulujących postępowanie przed sądami wspólnotowymi, bądź z orzecznictwa.

59. Oczywiście, jak słusznie wskazała Komisja, z przepisów tych, a w szczególności z art. 21 Statutu Trybunału Sprawiedliwości oraz art. 44 § 1 Regulaminu Sądu Pierwszej Instancji, wynika również, że ramy sporu są wyznaczane i ograniczane przez strony. W związku z tym sąd wspólnotowy nie może

wykraczać poza żądania, które zostały mu przedstawione w ich wnioskach. Powinien on również orzekać w przedmiocie tych żądań na podstawie stanu prawnego i faktycznego przedstawionego przez strony.

60. Jednakże, rola sądu wspólnotowego nie jest bierna i nie może być ograniczona do oceny słuszności stanowisk każdej ze stron sporu, w oparciu wyłącznie o zarzuty i argumenty przez nie przywołane. Sąd wspólnotowy nie jest bowiem jedynie arbitrem. Powinien on również, zgodnie z art. 220 WE, czuwać nad poszanowaniem prawa wspólnotowego.

61. Reguły dotyczące postępowania przed każdym z sądów wspólnotowych jak również orzecznictwo określiły więc liczne przypadki, w których sąd wspólnotowy w celu wypełnienia swojej roli sądu kontrolującego zgodność z prawem posiada uprawnienie do podniesienia z urzędu zarzutu niezgodności z prawem.

62. W świetle regulaminu, sąd wspólnotowy może podnieść z urzędu oczywisty brak właściwości do rozpoznania sprawy lub oczywistą niedopuszczalność skargi lub, w odpowiednim przypadku, oczywistą bezzasadność skargi [20]. Sąd może również podnieść z urzędu, iż skarga jest niedopuszczalna ze względu na bezwzględne przeszkody procesowe [21], a mianowicie naruszenia istotnej przesłanki dopuszczalności skargi, takiej jak poszanowanie terminu do wniesienia skargi [22], istnienie aktu podlegającego zaskarżeniu [23], zdolność procesowa [24], itd.

63. Do sądu wspólnotowego należy również w świetle orzecznictwa podniesienie z urzędu zarzutu naruszenia zasad wspólnotowej procedury prawnej, jeżeli zasada ta wydaje się wystarczająco istotna, aby być uznaną za bezwzględną zasadę proceduralną. W ten sposób stwierdzono, że sąd wspólnotowy powinien podnieść z urzędu zarzut powagi rzeczy osądzonej [25] oraz braku kompetencji autora aktu [26]. Powinien on również podnieść z urzędu zarzut naruszenia istotnego wymogu proceduralnego, a mianowicie nieprawidłowości, które wywierają wpływ na formę aktu lub przeprowadzoną procedurę i które naruszają prawa osób trzecich lub osób będących adresatami tego aktu lub które mogą mieć wpływ na treść wspomnianego aktu [27], takie jak na przykład brak właściwego uwierzytelnienia [28] lub brak ogłoszenia [29].

20 — Artykuł 92 §. 1 regulaminu Trybunału Sprawiedliwości, art. 111 regulaminu Sądu Pierwszej Instancji oraz art. 76 regulaminu sądu do Spraw Służby Publicznej.

21 — Zobacz art. 92 § 2 regulaminu Trybunału Sprawiedliwości, art. 113 regulaminu Sądu Pierwszej Instancji i art. 77 regulaminu sądu do spraw Służby Publicznej.

22 — Zobacz wyrok z dnia 29 czerwca 2000 r. w sprawie C-154/99 P Politi przeciwko Fondation européenne pour la formation, Rec. s. I-5019, pkt 15 oraz cytowane tam orzecznictwo.

23 — Postanowienie z dnia 14 stycznia 1992 r. w sprawie C-130/91 ISAE/VP i Interdata przeciwko Komisji, Rec. s. I-69, pkt 11.

24 — Wyroki: z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-298/00 P Włochy przeciwko Komisji, Rec. s. I-4087, pkt 35 oraz z dnia 2 maja 2006 r. w sprawie C-417/04 P Regione Siciliana przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-3881, pkt 36.

25 — Wyrok z dnia 1 czerwca 2006 r. w sprawach połączonych C-442/03 P i C-471/03 P P&O European Ferries (Vizcaya) i Diputación Foral de Vizcaya przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-4845, pkt 45.

26 — Wyrok z dnia 13 lipca 2000 r. w sprawie C-210/98 P Salzgitter przeciwko Komisji, Rec. s. I-5843, pkt 56.

27 — Definicja ta została zapożyczona od J. Rideau, Recours en annulation, Jurisclasseur, 2008, zeszyt 331, pkt 24.

28 — Wyrok z dnia 6 kwietnia 2000 r. w sprawach połączonych C-287/95 P i C-288/95 P, Komisja przeciwko Solvay, Rec. s. I-2391, pkt 55.

29 — Wyrok z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-227/92 P Hoechst przeciwko Komisji, Rec. s. I-4443, pkt 72.

64. W tych różnych sytuacjach faktycznych wada, którą jest dotknięty zaskarżony akt, ma charakter wystarczająco poważny, aby uzasadnić jej usankcjonowanie przez sąd wspólnotowy, mimo iż nie została podniesiona przez stronę skarżącą. Innymi słowy, jeśli zaskarżony akt wspólnotowy narusza powagę rzeczy osądzonej lub został przyjęty przez niewłaściwą instytucję, czy też został wydany z naruszeniem istotnego wymogu proceduralnego, to nie ma znaczenia ustalenie, czy akt ten jest również dotknięty wadami przedstawionymi przez skarżącego na poparcie swojej skargi o stwierdzenie nieważności. Ochrona wspólnotowego porządku prawnego pozwala i w danym przypadku zobowiązuje sąd kontrolujący zgodność z prawem do stwierdzenia, iż dany akt jest dotknięty wadą, która w konsekwencji prowadzi do stwierdzenia jego nieważności.

65. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, brak uzasadnienia stanowi naruszenie istotnego wymogu proceduralnego i stanowi zarzut dotyczący naruszenia procedury, który powinien być podniesiony z urzędu przez sąd wspólnotowy [30].

66. Przyznanie tego obowiązku byłoby pozbawione skuteczności, jeśli uprawnienie sądu wspólnotowego do podniesienia z urzędu wspomnianych zarzutów byłoby uzależnione od warunku, iż obowiązek ten będzie powiązany z zarzutami i argumentami przywołanymi przez strony. Wymaganie spełnienia tego warunku pozostawałoby bowiem w sprzeczności z samym przedmiotem uprawnienia do podnoszenia z urzędu zarzutów, które konkretnie ma na celu uzupełnić braki stron, w przypadku kiedy doszło do naruszenia zasad proceduralnych.

67. Sądowi wspólnotowemu rozpoznającemu skargę o stwierdzenie nieważności nie można zatem zarzucać wyjścia poza ramy sporu, przekroczenia swoich uprawnień, orzekania ultra petita oraz naruszenia swojego regulaminu, jeżeli podnosi on z urzędu zarzut, który właśnie dotyczy zgodności z prawem aktu, w odniesieniu do którego została wniesiona do tego sądu skarga o stwierdzenie nieważności.

68. Podobnie, Komisja niesłusznie podnosi, iż Sąd w zaskarżonym wyroku wyszedł poza granice przedmiotu sporu z tego względu, że zarzut podniesiony z urzędu nie znajdował oparcia w okolicznościach faktycznych przedstawionych przez strony.

69. Trudno bowiem dostrzec, w jaki sposób podnosząc z urzędu zarzut oparty na naruszeniu obowiązku uzasadnienia, Sąd mógł wyjść poza granice przedmiotu sporu, skoro wymóg uzasadnienia odnosi się do każdego aktu wspólnotowego, zgodnie z art. 253 WE. Ponadto argument ten wydaje się tym mniej uzasadniony, iż art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999 jest w sposób wyraźny przywołany w spornej decyzji.

30 — Wyrok z dnia 30 marca 2000 r. w sprawie C-265/97 P VBA przeciwko Florimex i in., Rec. s. I-2061, pkt 114.

70. Ocena ta nie przesądza kwestii, czy Sąd słusznie stwierdził, iż sporna decyzja została uzasadniona w sposób niewystarczający w zakresie dotyczącym braku zastosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999. Chcę jedynie wskazać na tym etapie oceny, że podnosząc z urzędu ten zarzut, Sąd występuje w roli sądu kontrolującego zgodność z prawem. To z tego względu argument Komisji, że z akt sprawy przedstawionych Sądowi nie wynika żadna okoliczność, która pozwalałaby sądzić, iż art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999 ma zastosowanie, dotyczy, moim zdaniem, ustalenia, czy sporna decyzja została w sposób niewystarczający uzasadniona w zakresie niezastosowania tego przepisu. Argument ten nie jest w stanie podważyć uprawnienia Sądu do podniesienia z urzędu spornego zarzutu.

71. Twierdzenia przedstawione przez Komisję w pierwszej części badanego zarzutu są zatem, moim zdaniem, nieuzasadnione.

72. Po drugie, przeciwnie do tego, co twierdzi Komisja w drugiej części badanego zarzutu, Sąd nie podniósł, pod pozorem podniesionego z urzędu zarzutu niewystarczającego uzasadnienia, zarzutu dotyczącego niezgodności z prawem materialnym spornej decyzji.

73. Oczywiście, Trybunał wielokrotnie orzekał, iż, o ile brak uzasadnienia czy też niewystarczające uzasadnienie stanowią zarzut naruszenia procedury, który powinien być podniesiony z urzędu przez sąd wspólnotowy, to naruszenie zasady prawa związanej ze stosowaniem traktatu w rozumieniu art. 230 WE, może być badane przez sąd wspólnotowy jedynie, jeśli zostało ono podniesione przez skarżącego [31]. Trybunał stwierdził w ten sposób, iż Sąd popełnił błąd co do prawa, w przypadku, gdy pod pozorem naruszenia wymogu uzasadnienia, zarzucił on instytucji, która wydała dany akt, iż popełniła ona błąd co do oceny stanu faktycznego [32]. Jednakże zaskarżonemu wyrokowi nie można postawić takiego zarzutu.

74. Z orzecznictwa, a w szczególności z przywołanego wyroku w sprawie Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France wynika, iż zarzut oparty na braku uzasadnienia znajduje zastosowanie nie tylko w przypadku, gdy zaskarżony akt jest pozbawiony jakiegokolwiek uzasadnienia, ale również wówczas, gdy to uzasadnienie jest niewystarczające w odniesieniu do kwestii, która może mieć decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia przyjętego przez instytucję wspólnotową w tym akcie.

75. A zatem w sprawie, która legła u podstaw wspomnianego wyroku, Sąd stwierdził nieważność decyzji Komisji oddalającej skargę Chambre syndicale nationale des entreprises de transport de fonds et valeurs (Sytraval) i Brink's France SARL informującą,

31 — Wyżej wymienione wyroki w sprawach: Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France (pkt 67) oraz VBA przeciwko Florimex i in. (pkt 114), jak również z dnia 2 października 2003 r. w sprawach połączonych C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P i C-180/01 P International Power i in. przeciwko NALOO, Rec. s. I-11421, pkt 145.

32 — Wyżej wymienione wyroki: w sprawie Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France (pkt od 68 do 72); VBA przeciwko Florimex i in. (pkt od 111 do 115), jak również International Power i in. przeciwko NALOO (pkt 144).

iż pomoc udzielona przez Republikę Francuską przedsiębiorstwu Sécuripost SA stanowi pomoc państwa. Trybunał stwierdził, iż Sąd słusznie orzekł, iż sporna decyzja była dotknięta wadą niewystarczającego uzasadnienia, z jednej strony w zakresie, w jakim Komisja nie odpowiedziała na zarzut bezpośrednio przedstawiony w tej skardze, dotyczący całkowitego bądź częściowego przejęcia przez państwo odpowiedzialności za wypłatę wynagrodzeń personelu Sécuripost SA, podczas gdy zarzut ten nie miał charakteru drugorzędnego.

76. Trybunał również orzekł, iż taka ocena Sądu była uzasadniona, z drugiej strony, jeśli chodzi o zarzut skarżących oparty na niewpłacaniu składek przez Sécuripost SA do kas ubezpieczenia na wypadek bezrobocia za funkcjonariuszy oddelegowanych, na który Komisja odpowiedziała jedynie stwierdzeniem, iż „żadna składka nie jest opłacana do kas ubezpieczenia na wypadek bezrobocia z tytułu zatrudnienia funkcjonariuszy oddelegowanych, ponieważ ich statut daje im gwarancję zatrudnienia".

77. Z kolei Trybunał stwierdził, iż Sąd pod pozorem rzekomo niewystarczającego uzasadnienia, zarzucił Komisji poważny błąd w ustaleniach faktycznych a zatem podniósł zarzut, co do istoty spornej decyzji stwierdzając na przykład, iż okoliczność, że udzielenie Sécuripost SA zaliczki w wysokości 15 000 000 FRF przez Société holding des filiales de la Poste stanowiło operację płatniczą, nie była wystarczająca dla wykazania, że nie chodziło o pomoc państwa, ponieważ taka operacja płatnicza może być oprocentowana w oparciu o stawkę, która stanowi szczególną korzyść, tak, iż Komisja powinna była zbadać, czy zastosowana stawka oprocentowania odpowiada stawce stosowanej na rynku [33].

78. O ile w świetle tych dwóch ostatnich przykładów granica pomiędzy niewystarczającym uzasadnieniem a błędem w ustaleniach faktycznych może się czasem wydawać trudna do precyzyjnego wytyczenia, to niemniej jednak zarzut podniesiony z urzędu przez Sąd w zaskarżonym wyroku nie odchodzi od swojego przedmiotu i w sposób wyraźny dotyczy on, moim zdaniem, uzasadnienia spornej decyzji.

79. Należy bowiem przypomnieć, że Sąd orzekł, że sporna decyzja dotknięta była wadą niewystarczającego uzasadnienia w zakresie, w jakim zostało wskazane w pkt 69 jej uzasadnienia bez żadnego wyjaśnienia, iż art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999 nie ma zastosowania w niniejszej sprawie. Sąd nie mógł zatem zakwestionować słuszności przyczyn, dla których Komisja uznała, że przepis ten nie miał zastosowania, ponieważ przyczyny te nie zostały określone.

33 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, pkt 70.

80. Ocena ta, powtarzam, nie przesądza odpowiedzi na to, czy Komisja powinna była przedstawić przyczyny, dla których art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999 nie ma zastosowania w niniejszej sprawie lub, innymi słowy, czy sporna decyzja została w tym zakresie uzasadniona w sposób niewystarczający, co stanowi podstawę do stwierdzenia jej nieważności. Kwestia ta, która jest przedmiotem czwartego i piątego zarzutu niniejszego odwołania, zostanie zbadana później. Moim zdaniem powinna ona być w sposób wyraźny odróżniona od problematyki ocenianej w ramach pierwszego zarzutu, który odnosi się do zakresu uprawnienia sądu wspólnotowego do podniesienia z urzędu zarzutu co do prawa, takiego jak zarzut dotyczący naruszenia obowiązku uzasadnienia.

81. Na tym etapie analizy wydaje mi się istotne potwierdzenie, iż Sąd Pierwszej Instancji jako sąd kontrolujący zgodność z prawem spornej decyzji jest w pełni uprawniony do podniesienia z urzędu takiego zarzutu, zgodnie z którym w świetle orzecznictwa to do sądu należy podniesienie z urzędu wszelkich zarzutów dotyczących naruszenia istotnych wymogów proceduralnych.

82. Proponuję zatem, aby Trybunał oddalił zarzut pierwszy jako nieuzasadniony.

B — *W przedmiocie zarzutu drugiego*

1. Argumenty stron

83. Komisja podnosi, że zarzut podniesiony z urzędu przez Sąd nie był rozważany, czy nawet zgłaszany, w toku postępowania pisemnego i ustnego przed tym sądem. Komisja twierdzi, iż Sąd naruszył tym samym zasadę kontradyktoryjności, która stanowi ogólną zasadę postępowania przed sądami wspólnotowymi i która została ustanowiona w art. 6 europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej EKPC).

84. Strony pozwane podnoszą co do zasady, że w świetle art. 62 regulaminu Sądu Pierwszej Instancji, sądowi temu przysługuje swobodne uznanie co do zarządzenia otwarcia procedury ustnej na nowo oraz że z tego artykułu oraz z art. 113 tego regulaminu wynika, iż obowiązek wysłuchania stron przed podniesieniem z urzędu zarzutu odnosi się jedynie do zarzutów dotyczących niedopuszczalności skargi czy też stwierdzenia, iż skarga stała się bezprzedmiotowa. Wskazują one również, iż art. 6 EKPC nie ma zastosowania do osób prawnych prawa publicznego, takich jak Komisja. Posiłkowo podnoszą one, iż zakres zasady kontradyktoryjności powinien być dostosowany do stron występujących w danej sprawie i jej charakteru.

85. Strony pozwane zwracają uwagę, iż zasada ta była respektowana w niniejszej sprawie w zakresie, w jakim w zaskarżonym wyroku nie oparto się na dokumentach ani okolicznościach faktycznych pominiętych przez Komisję.

86. Strony pozwane podnoszą ponadto, iż interesy Wspólnoty nie zostały naruszone. Z jednej strony, nie doznały uszczerbku prawa Komisji, ponieważ nie stwierdzono jej odpowiedzialności cywilnej czy też karnej. Z drugiej strony, brak uzasadnienia nie mógł zostać naprawiony a posteriori, ponieważ otwarcie na nowo procedury cywilnej nie pozwoliłoby Komisji na przedstawienie argumentów, które spowodowałyby, iż Sąd nie podtrzymałby z urzędu tego zarzutu.

2. Ocena

87. Podzielam bez zastrzeżeń stanowisko Komisji.

88. O ile, jak już zostało wcześniej wskazane, Sąd był w pełni uprawniony do podniesienia z urzędu takiego zarzutu, to jednak równie istotne jest to, że uprawnienie to mogło być prawidłowo wykonane jedynie przy poszanowaniu zasady kontradyktoryjności.

89. Trybunał potwierdził znaczenie tej zasady i jej bardzo szeroki zakres we wspólnotowym porządku prawnym. Otóż, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, stanowi ona podstawową zasadę [34], której należy przestrzegać nawet w braku uregulowań szczególnych w każdym postępowaniu, które może zakończyć się wydaniem przez instytucję wspólnotową decyzji wywierającej istotny wpływ na interesy danego podmiotu [35].

90. Zasada kontradyktoryjności jest w związku z tym stosowana przed sądami wspólnotowymi. Ponadto powinny z niej móc skorzystać wszystkie strony sporu, zarówno osoby prywatne jak i państwa członkowskie [36] bądź instytucje. Zgodnie bowiem z fragmentem wyroku w sprawie Snupat przeciwko Wysokiej Władzy [37], „naruszeniem podstawowej zasady prawa byłoby oparcie orzeczenia sądu na okolicznościach faktycznych i dokumentach, których same strony lub jedna z nich nie mogły znać i co do których nie mogły one zatem zająć stanowiska”.

91. Z tego sformułowania wynika, że zasada kontradyktoryjności jest nierozłącznie związana z pojęciem państwa prawa i że oznacza ona obowiązek uprzedniego wysłuchania stron w przedmiocie każdego dowodu, na podstawie którego sąd rozpoznający sprawę dokona rozstrzygnięcia, niezależnie od charakteru stron w tym postępowaniu. Insty-

34 — Wyrok z dnia 10 lipca 2008 r. w sprawie C-413/06 P Bertelsmann i Sony Corporation of America przeciwko Impala, Zb.Orz. s. I-4951, pkt 61.

35 — Wyroki: z dnia 13 lutego 1979 r. w sprawie 85/76 Hoffmann-La Roche przeciwko Komisji, Rec. s. 461, pkt 9 oraz dnia 10 kwietnia 2001 r. w sprawie C-315/99 P Ismeri Europa przeciwko Trybunałowi Obrachunkowemu, Rec. s. I-5281, pkt 28.

36 — Zobacz w szczególności wyrok z dnia 9 czerwca 2005 r. w sprawie C-287/02 Hiszpania przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5093, pkt 37.

37 — Wyrok z dnia 22 marca 1961 r. w sprawach połączonych 42/59 i 49/59, Rec. s. 101, 156.

tucje wspólnotowe, których akty podlegają kontroli sądów wspólnotowych w zakresie ich zgodności z prawem, i które w tych ramach są stronami procesu powinny zatem móc skorzystać z tej zasady na takich samych warunkach, jak inne podmioty, o których mowa w art. 230 WE niezależnie od ustalenia, czy instytucje te są uprawnione czy też nie do powołania się na naruszenie art. 6 EKPC przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka.

92. W świetle orzecznictwa, zasada kontradyktoryjności wymaga tego, by strony postępowania miały prawo do zapoznania się z materiałem dowodowym, na podstawie którego sąd wyda orzeczenie, z jednej strony, oraz prawo do ustosunkowania się do niego, z drugiej strony [38]. Orzecznictwo to jest zgodne z wykładnią prawa do kontradyktoryjnego procesu dokonaną przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, w świetle którego prawo to mieści się w ramach pojęcia „rzetelnego procesu", o którym o mowa w art. 6 EKPC [39].

93. Zasada kontradyktoryjności nadaje każdej ze stron postępowania nie tylko prawo do zaznajomienia się i ustosunkowania do materiału dowodowego i uwag przedstawionych sądowi przez jej przeciwnika procesowego. Oznacza ona również prawo do zaznajomienia się i ustosunkowania do zarzutów podniesionych z urzędu przez sąd, na których zamierza on oprzeć swoje rozstrzygnięcie.

94. Trybunał w sposób wyraźny stwierdził istnienie tego prawa, w sytuacji gdy Sąd opiera swoje rozstrzygnięcie na okolicznościach faktycznych i dokumentach, z którymi strony nie mogły się zaznajomić [40]. Z kolei, o ile się nie mylę, nie wydaje mi się, aby dotychczas Trybunał stwierdził istnienie tego prawa w przypadku, w którym sąd wspólnotowy zamierza rozstrzygnąć spór w oparciu o podniesiony z urzędu zarzut naruszenia zasady proceduralnej.

95. Obowiązek przestrzegania zasady kontradyktoryjności w tym przypadku ma zastosowanie w takim samym zakresie.

96. Jak bowiem Komisja podkreśliła w swoich pisemnych uwagach, obowiązek ten w sposób wyraźny wynika z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Zdaniem ETPC, sąd sam powinien przestrzegać zasady kontradyktoryjności, zwłaszcza kiedy oddala on

38 — Zobacz w tym znaczeniu, wyroki z dnia 10 stycznia 2002 r. w sprawie C-480/99 P Plant i in. przeciwko Komisji i South Wales Small Mines, Rec. s. I-265, pkt od 25 do 34, oraz z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie C-450/06 Varec, Zb.Orz. s. I-581, pkt 47.

39 — Zobacz w szczególności ETPC, wyrok w sprawie Nideröst-Huber przeciwko Szwajcarii z dnia 18 lutego 1997 r., *Zbiór wyroków i decyzji* 1997-I, s. 108, § 24.

40 — Zobacz ww. wyrok w sprawie Plant i in. przeciwko Komisji i South Wales Small Mines (pkt od 25 do 34). Trybunał stwierdził, iż Sąd naruszył zasadę kontradyktoryjności opierając swoje orzeczenie w przedmiocie niedopuszczalności odwołania skarżących na materiale dowodowym zebranym w sprawie połączonej, z którym ci skarżący nie mogli się zaznajomić. Zobacz również wyrok z dnia 13 grudnia 2005 r. w sprawie C-78/03 P Komisja przeciwko Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, Zb.Orz. s. I-10737, pkt od 44 do 50, w którym Trybunał uznał za uzasadniony zarzut przedstawiony przez Komisję, iż Sąd niesłusznie dokonał zmiany kwalifikacji odwołania skarżącego jako zmierzającego do ochrony praw procesowych, które skarżący wywodził z art. 88 ust. 2 WE i czyniąc tak nie umożliwił tej instytucji ustosunkowania się do zarzutu opartego na naruszeniu tych praw procesowych.

skargę lub rozstrzyga spór na podstawie zarzutu podniesionego z urzędu [41].

97. Ponadto, z punktu widzenia celów realizowanych dzięki zasadzie kontradyktoryjności, nie widzę różnicy pomiędzy sytuacją, w której sąd zamierza oprzeć swoje rozstrzygnięcie na okolicznościach faktycznych lub dokumentach, co do których strony się nie ustosunkowały, do której to sytuacji odnosi się przywołany wyrok w sprawie Plant i in. przeciwko Komisji i South Wales Small Mines a sytuacją, w której sąd podnosi z urzędu zarzut wyłącznie co do prawa.

98. Zasadzie kontradyktoryjności można bowiem nadać dwa cele. Pierwszy z nich to dostarczenie sądowi informacji. Umożliwienie stronom ustosunkowania się do wszystkich kwestii mogących mieć wpływ na rozstrzygnięcie sporu pozwala bowiem sądowi na wydanie orzeczenia z całkowitą bezstronnością oraz przy pełnej znajomości danej sprawy, zarówno co do okoliczności faktycznych jak i co do prawa.

99. Drugi cel polega na podbudowaniu zaufania, jakie podmioty prawa powinny mieć do funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Zaufanie to wymaga, aby strony miały pewność, iż mogły ustosunkować się do całego materiału dowodowego, na którym sąd oparł swoje rozstrzygnięcie.

100. Rozważania te mają znaczenie również wówczas, gdy sąd wspólnotowy podnosi z urzędu zarzut wyłącznie co do prawa. W ten sposób, rozstrzygnięcie sporu w oparciu o zasadę prawną, choćby była to zasada proceduralna, należy do zakresu oceny merytorycznej sądu, która może być jedynie wzbogacona i skonfrontowana lub, w danym przypadku, osłabiona przez uwagi stron. Podobnie dla strony przegrywającej, brak możliwości ustosunkowania się do zasady prawnej, na której jest oparte niekorzystne dla niej rozstrzygnięcie, nawet jeśli chodzi o zasadę proceduralną, słusznie, ponieważ strona nie mogła się bronić, może wywołać u niej wrażenie, iż sąd był sprzymierzeńcem jej przeciwnika procesowego.

101. Oczywiście, jak podkreślają to strony pozwane, zasada kontradyktoryjności nie ma charakteru absolutnego i może być przedmiotem odstępstw.

102. Otóż, w odniesieniu do dokumentów i informacji przedstawionych sądowi, zostało stwierdzone, iż ich ujawnianie może podlegać ograniczeniom, jeżeli są one uzasadnione ochroną praw podstawowych lub ważnego interesu publicznego, takiego jak ochrona tajemnicy handlowej [42]. Podobnie, sąd wspól-

41 — Zobacz w szczególności wyroki ETPC w sprawach: Clinique des Acacias i in. przeciwko Francji (§ 38) oraz Prikyan i Angelova przeciwko Bułgarii z dnia 16 lutego 2006 r. (§ 42).

42 — W ww. wyroku w sprawie Varec (pkt 47, 50 i 51) Trybunał orzekł, iż w ramach odwołania od decyzji instytucji zamawiającej wydanej w ramach postępowania dotyczącego zamówień publicznych zasada kontradyktoryjności nie wymaga tego, by strony miały nieograniczone i absolutne prawo dostępu do całości informacji dotyczących danego postępowania przetargowego, przedłożonych organowi powołanemu do rozpoznania tego odwołania. Wręcz przeciwnie, prawo wglądu należy wyważyć z prawem innych podmiotów gospodarczych do ochrony ich poufnych informacji i tajemnic handlowych. Zobacz podobnie art. 116 § 2 regulaminu Trybunału Sądu Pierwszej Instacji przewidujący możliwość odmowy przekazaia interwenientowi dokumentów tajnych lub poufnych.

notowy zgodnie z regulaminem może zarządzić środki tymczasowe w ramach postępowania w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego przed przedstawieniem uwag przez stronę przeciwną [43]. Wreszcie, sąd wspólnotowy może w drodze postanowienia i bez uprzedniego wysłuchania skarżącego odrzucić skargę, jeśli sąd jest oczywiście niewłaściwy do rozpoznania skargi lub jeżeli skarga jest oczywiście niedopuszczalna albo oczywiście pozbawiona podstawy prawnej [44].

103. Jednakże te różne przykłady należy rozumieć, moim zdaniem, jako wyjątki od zasady. Odnoszą się one do szczególnych sytuacji, w których istnieje uzasadniona przyczyna wprowadzenia odstępstwa od zasady kontradyktoryjności. W dwóch pierwszych przypadkach chodzi o ochronę ważnego interesu publicznego, z którym zasada kontradyktoryjności powinna być zrównoważona, czy też o zapewnienie skuteczności środka tymczasowego wprowadzonego zarządzeniem prezesa.

104. Wreszcie, jeśli chodzi o postanowienia wydane w przypadku oczywistego braku właściwości, oczywistej niedopuszczalności lub oczywistego braku podstawy prawnej, odstępstwo od zasady, mimo iż bardziej kontrowersyjne, może jednak być uzasadnione okolicznością, iż przyczyna odrzucenia jest tak oczywista, że nie może budzić żadnych wątpliwości. Innymi słowy, możliwym byłoby przyznanie, iż odrzucenie skargi wynika nie z oceny dokonanej przez sąd, ale ze zwykłego stwierdzenia, że zachodzi jedna z tych przesłanek.

105. Wynika z tego, iż wykładni art. 113 regulaminu Sądu Pierwszej Instancji nie można dokonywać w ten sposób, iż sąd wspólnotowy, w przypadku podniesienia zarzutu z urzędu, powinien przestrzegać zasady kontradyktoryjności jedynie w przypadkach przewidzianych w tym przepisie, a więc w przypadku, w którym sąd podnosi istnienie bezwzględnych przeszkód procesowych lub stwierdza, iż skarga stała się bezprzedmiotowa.

106. W świetle powyższych rozważań przepis ten, moim zdaniem, powinien być rozumiany jako ustanawiający uprawnienie z urzędu dla sądu wspólnotowego a nie jako wprowadzający ograniczenie zakresu zasady kontradyktoryjności. Przeciwnie, przewidując w sposób wyraźny, iż strony powinny zostać wysłuchane, wspomniany artykuł potwierdza w pełni znaczenie tego podstawowego prawa w sytuacji, gdy sąd podnosi zarzut z urzędu. Przepis ten należy rozumieć jako szczególne zastosowanie podstawowej zasady kontradyktoryjności.

107. Sąd wspólnotowy powinien zatem przestrzegać tej zasady, jeśli zamierza rozstrzygnąć spór na podstawie podniesionego z urzędu zarzutu naruszenia zasady

43 — Artykuł 84 § 2 regulaminu Trybunału, art. 105 § 2 regulaminu Sądu Pierwszej Instancji i art. 104 § 3 regulaminu Sądu do spraw Służby Publicznej.

44 — Artykuł 92 § 1 Regulaminu Trybunału, art. 111 regulaminu Sądu Pierwszej Instancji i art. 76 regulaminu Sądu do spraw Służby Publicznej.

proceduralnej. W tym celu to do sądu należy poddanie tego zarzutu pod dyskusję stron, w razie potrzeby poprzez otwarcie na nowo procedury ustnej.

108. Oczywistym jest, iż w niniejszej sprawie Sąd naruszył ten obowiązek.

109. Strony pozwane kwestionują jednak to, iż zasada kontradyktoryjności została naruszona gdyż, ponieważ brak uzasadnienia nie mógł być uzupełniony, ponowne otwarcie procedury nie pozwoliłoby Komisji na przedstawienie Sądowi argumentów, które doprowadziłyby do nieuwzględnienia przez Sąd z urzędu zarzutu, o którym mowa. Interesy Komisji nie zostały zatem, zdaniem skarżących, naruszone.

110. Oczywiście, zasada kontradyktoryjności jest związana z prawem do obrony i zostało stwierdzone, iż prawo to nie może być przedmiotem czysto formalistycznego stosowania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, dla stwierdzenia, iż doszło do naruszenia prawa do obrony przysługującego stronie, które powoduje stwierdzenie nieważności aktu wspólnotowego, ważnym jest, aby doszło do naruszenia interesów tej strony [45].

111. Jednakże w świetle celów, którym służy zasada kontradyktoryjności oraz znaczenia tej zasady we wspólnotowym porządku prawnym, trudno byłoby sobie wyobrazić, w przypadku gdy sąd z urzędu podnosi zarzut naruszenia zasady proceduralnej, na którym sąd ten zamierza oprzeć swoje rozstrzygnięcie i które nie mieści się w ramach postanowień dotyczących oczywistego braku właściwości lub oczywistej niedopuszczalności, że interesy stron nie zostały naruszone. Należy przypomnieć w tym zakresie, iż art. 113 Regulaminu Sądu Pierwszej Instancji nakłada na ten sąd obowiązek wysłuchania stron w przedmiocie bezwzględnych przeszkód procesowych podniesionych z urzędu, nie ustanawiając w tym zakresie żadnych ograniczeń.

112. Wynika z tego, iż nawet jeśli w ocenie sądu rozstrzygnięcie wydaje się oczywiste do tego stopnia, iż uwagi stron nie wywarłyby na nie żadnego wpływu, to stronom przysługuje jednak prawo do uprzedniego zaznajomienia z tym zarzutem i przedstawienia uwag na jego temat.

113. Ponadto w niniejszej sprawie nie można wykluczyć możliwości, iż poszanowanie zasady kontradyktoryjności mogło mieć wpływ na rozstrzygnięcie Sądu.

114. Niewielkie znaczenie ma bowiem na tym etapie oceny to, że brak uzasadnienia aktu wspólnotowego stanowi wadę, która, co do

45 — Zobacz jako przykład zastosowania tego orzecznictwa wyrok z dnia 2 października 2003 r. w sprawie C-199/99 P, Corus UK przeciwko Komisji, Rec. s. I-11177, pkt od 19 do 25.

zasady, nie może być naprawiona. Znaczenie ma to, iż ocena Sądu, w świetle której sporna decyzja została wydana z naruszeniem obowiązku uzasadnienia, stanowi rzeczywiste ustalenie i istniała możliwość jego zakwestionowania.

115. Ocena przestrzegania wymogu uzasadnienia aktu wspólnotowego następuje bowiem w drodze konkretnej analizy tego aktu w oparciu o szereg kryteriów wynikających z utrwalonego orzecznictwa.

116. Uzasadnienie, jakiego wymaga art. 253 traktatu WE zgodnie z przyjętą formułą, powinno być dostosowane do charakteru aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która wydała akt, pozwalając zainteresowanym poznać motywy podjętej decyzji, a właściwemu sądowi dokonać jej kontroli. Wymóg uzasadnienia należy oceniać z uwzględnieniem okoliczności danej sprawy, w szczególności z uwzględnieniem treści aktu, charakteru powołanych argumentów, a także interesu, jaki w uzyskaniu informacji mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on bezpośrednio i indywidualnie. Nie ma wymogu, by uzasadnienie określało wszystkie istotne okoliczności faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 253 WE, winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również ogół przepisów prawa regulującego daną dziedzinę [46].

117. W zaskarżonym wyroku Sąd zadbał w pkt od 56 do 62 o przedstawienie przyczyn, na podstawie których, zdaniem sądu, Komisja powinna była zbadać, czy sporne zwolnienia mogły być uznane za pomoc istniejącą w rozumieniu art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999 i na podstawie których sąd ten wywnioskował, iż sporna decyzja, w której ograniczono się do stwierdzenia, iż przepis ten nie miał zastosowania, była dotknięta brakiem uzasadnienia.

118. Nie można wykluczyć, iż ocena Sądu mogłaby być inna, gdyby umożliwił on Komisji przedstawienie uwag na temat tych kwestii oraz podniesienie przed Sądem tych samych argumentów, które zostały sformułowane w ramach czwartego i piątego zarzutu niniejszego odwołania.

119. W świetle całości tych rozważań, proponuję zatem Trybunałowi, aby stwierdził, iż drugi zarzut przedstawiony przez Komisję jest

46 — Zobacz w szczególności wyroki z dnia 15 kwietnia 2008 r. w sprawie C-390/06 Nuova Agricast, Zb.Orz. s. I-2577, pkt 79 oraz z dnia 1 lipca 2008 r. w sprawach połączonych C-341/06 P i C-342/06 P Chronopost i La Poste przeciwko UFEX i in., Zb.Orz. s. I-4777, pkt 88 i cytowane tam orzecznictwo.

zasadny i orzekł, iż Sąd Pierwszej Instancji stwierdzając nieważność spornej decyzji na podstawie zarzutu podniesionego z urzędu, do którego strony się nie ustosunkowały, naruszył zasadę kontradyktoryjności i w rezultacie naruszył interesy Komisji.

120. Proponuję zatem uchylić zaskarżony wyrok.

C — W przedmiocie skutków uchylenia zaskarżonego wyroku

121. W przypadku uchylenia wyroku, od którego wniesiono odwołanie, art. 61 statutu Trybunału Sprawiedliwości przewiduje, iż Trybunał może skierować sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Pierwszej Instancji lub wydać orzeczenie ostateczne w sprawie, jeśli stan postępowania na to pozwala.

122. Spór w niniejszej sprawie obejmuje dwa aspekty. Z jednej strony, sporna decyzja jest przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności opartej na licznych zarzutach, które nie zostały ocenione przez Sąd i w rezultacie nie mogą zostać ocenione przez Trybunał.

123. Z drugiej strony, Sąd stwierdził, że wspomniana decyzja została wydana z naruszeniem obowiązku uzasadnienia oraz że kwestia ta powinna zostać oceniona przez ten sąd przed przystąpieniem do oceny zarzutów dotyczących stwierdzenia nieważności podniesionych przez strony.

124. W zakresie, w jakim kwestia dotycząca ustalenia, czy sporna decyzja została wydana bez uzasadnienia dotyczącego braku zastosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999, była przedmiotem dyskusji pomiędzy stronami przed Trybunałem, uważam, iż stan postępowania pozwala na wydanie orzeczenia ostatecznego co do tej kwestii.

125. Ponadto jak wskazała Komisja, rozstrzygnięcie tej kwestii przez Trybunał wydaje się być niezbędne ze względu na dobrą administrację wymiaru sprawiedliwości. Pozwoli ono bowiem na uniknięcie powtórzenia dyskusji na ten temat przed Sądem i uniknięcie wydania wyroku ograniczonego do wspomnianej kwestii, który, w najgorszym przypadku, mógłby być przedmiotem odwołania i kolejnego skierowania do Sądu celem ponownego rozpoznania zarzutów dotyczących nieważności podniesionych przez strony.

126. Trybunał już tak postąpił w przywołanym wyroku w sprawie La Plant i in. przeciwko Komisji i South Wales Small Mines, w którym po stwierdzeniu, iż Sąd naruszył wymóg proceduralny, wskutek czego zostały naruszone interesy strony skarżącej

poprzez uznanie skargi skarżących za niedopuszczalną na podstawie dokumentów, z którymi nie zostali oni zaznajomieni, dokonał następnie zbadania dopuszczalności tej skargi [47].

127. W związku z tym proponuję Trybunałowi, aby zbadał łącznie czwarty i piąty zarzut Komisji, w których zmierza ona do wykazania, że zaskarżony wyrok jest błędny w zakresie, w którym Sąd orzekł, iż sporna decyzja była dotknięta brakiem uzasadnienia, jeśli chodzi o niezastosowanie art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999.

1. Argumenty stron

128. Czwarty i piąty zarzut Komisji dotyczą naruszenia art. 253 WE w związku z art. 87 ust. 1 WE oraz art. 88 ust. 1 w związku z, odpowiednio, przepisami dotyczącymi prowadzenia postępowania w sprawie pomocy państwa oraz z art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999.

129. W ramach czwartego zarzutu Komisja podnosi, iż z uzasadnienia spornej decyzji wynika, iż sporne zwolnienia zawsze stanowiły pomoc od chwili ich wprowadzenia w życie, a wspomniana decyzja wskazuje w sposób wystarczający z punktu widzenia prawa oraz zgodnie z wymaganiami orzecznictwa, iż wspomniane zwolnienia mogły mieć wpływ na wymianę między państwami członkowskimi i mogły zakłócać konkurencję. W tych okolicznościach, zdaniem tej instytucji, nie było konieczności wyjaśniania w sposób dokładniejszy przyczyn, dla których art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999 nie miał zastosowania.

130. W ramach piątego zarzutu Komisja wskazuje, iż Sąd popełnił błąd co do prawa stwierdzając, iż szczególne okoliczności, wszystkie dotyczące zachowania Rady lub Komisji, wymagały aby sporna decyzja zawierała szczególne uzasadnienie co do stosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999, podczas gdy pojęcie pomocy państwa, istniejącej lub nowej, ma charakter obiektywny i nie może być uzależnione od działania lub deklaracji instytucji a fortiori w przypadku, gdy to działanie lub te deklaracje nie mieszczą się w ramach procedury kontroli pomocy. Sąd Pierwszej Instancji zaprzeczyłby bowiem stanowisku przyjętemu przez Trybunał w wyroku z dnia 22 czerwca 2006 r. w sprawie Belgia i Forum 187 przeciwko Komisji [48].

131. W odpowiedzi na zarzut czwarty strony pozwane twierdzą, iż przyczyny dotyczące braku zastosowania art. 1 lit. b) pkt v)

47 — Przywołany wyrok w sprawie Plant i in. przeciwko Komisji i South Wales Small Mines, (pkt 35).

48 — Sprawy połączone C-182/03 i C-217/03, Rec. s. I-5479.

rozporządzenia nr 659/1999 nie wynikają w sposób wyraźny ze spornej decyzji, która w rezultacie nie spełnia wymogu jasnego i jednoznacznego uzasadnienia. Ponadto Sąd zarzucił Komisji, iż nie przedstawiła przyczyn, dla których stwierdziła ona, iż sporne zwolnienia zakłócają konkurencję na wspólnym rynku, podczas gdy wcześniej sprawiała wrażenie, że zajmuje przeciwne stanowisko. W tym kontekście Sąd, zdaniem stron pozwanych, słusznie orzekł z punktu widzenia orzecznictwa, iż Komisja powinna była przedstawić względy wykazujące, iż dokonała ona analizy uzasadniającej przyjęty przez nią wniosek. W drodze tego zarzutu Komisja, zdaniem stron pozwanych, stara się złagodzić brak uzasadnienia wywierający wpływ na sporną decyzję i doprowadzić do tego, aby Trybunał wydał orzeczenie w przedmiocie kwestii merytorycznych, które nie są związane z tym brakiem uzasadnienia.

132. W odpowiedzi na zarzut piąty strony pozwane podnoszą, iż Sąd nie zakwestionował obiektywnego charakteru pojęcia pomocy państwa, a jedynie stwierdził, iż w świetle wcześniejszych decyzji Rady i Komisji oraz uzasadnionego oczekiwania, które one wywołały co do zgodności z prawem spornych zwolnień, Komisja powinna była wyjaśnić w spornej decyzji przyczyny prowadzące w sposób obiektywny do wyłączenia stosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999. Ze względu na okoliczność, iż uzasadnienie decyzji powinno być umieszczone w jej treści, wyjaśnienia Komisji nie mogą zastąpić braku uzasadnienia.

2. Ocena

133. Uważam, iż brak wyjaśnienia dotyczącego braku zastosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999 w spornej decyzji nie uzasadnia stwierdzenia jej nieważności na podstawie naruszenia obowiązku uzasadnienia.

134. Zgodnie z wyżej wspomnianym orzecznictwem ustalenie, czy akt wspólnotowy spełnia wymóg uzasadnienia przewidziany w art. 253 WE, powinno następować w drodze oceny in concreto, z uwzględnieniem w szczególności treści danego aktu, okoliczności, w których został on przyjęty oraz potrzeby otrzymania wyjaśnienia przez osoby, których ten akt dotyczy bezpośrednio i indywidualnie.

135. Jak zostało to ukazane w spornej decyzji Komisja stwierdziła, iż zwolnienia z podatku akcyzowego od olejów mineralnych, na które zezwolenia udzieliła Rada na jej wniosek, stanowiły nową pomoc, niezgodną z przepisami traktatu dotyczącymi pomocy państwa.

136. Tak jak to podkreślił Sąd Pierwszej Instancji w pkt od 56 do 62 zaskarżonego wyroku, z uzasadnienia tych decyzji o zezwoleniu, wynikają liczne wskazówki, w świetle których państwa członkowskie i zaintereso-

wane przedsiębiorstwa mogły w sposób uprawniony sądzić, iż Komisja uważała, że te zwolnienia nie stanowiły pomocy państwa, w szczególności z tego względu, iż nie wywoływały one zakłócenia konkurencji.

137. Ważnym było zatem, aby Komisja w spornej decyzji w sposób wyraźny wskazała przyczyny, na podstawie których doszła ona w tej decyzji do przeciwnego wniosku. Ciążył na niej w szczególności obowiązek przedstawienia przyczyn, dla których stwierdziła, iż sporne zwolnienia zakłócały czy też zagrażały zakłóceniem konkurencji w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.

138. We wspomnianej decyzji, Komisja przywołała w pkt od 58 do 64 uzasadnienia przyczyny, dla których uważa ona, iż sporne zwolnienia stanowią pomoc państwa. Komisja wskazała również, iż te zwolnienia spełniają warunki wymagane w art. 87 ust. 1 WE, to znaczy, że przysparzają one korzyści niektórym przedsiębiorstwom, że korzyść ta została udzielona przy użyciu zasobów państwowych, iż wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi oraz zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji.

139. W ten sposób, zgodnie z pkt 59 uzasadnienia spornej decyzji, zwolnienia są finansowane przy użyciu zasobów państwowych, ponieważ państwo rezygnuje z pewnej kwoty wpływów, które mogłoby otrzymać. Zgodnie z pkt 60 uzasadnienia decyzji, przysparzają one korzyści uprawnionym, ponieważ zmniejszają koszt ważnego surowca. Wreszcie, zgodnie z pkt 61 i 62 uzasadnienia wspomnianej decyzji, można przyjąć, iż przywołane zwolnienia wpływają na wymianę wewnątrzwspólnotową i zakłócają lub grożą zakłóceniem konkurencji, z tego powodu, że ponieważ tlenek glinu jest przedmiotem wymiany handlowej między państwami członkowskimi, zwolnienia te zostały ustanowione zgodnie z deklaracjami samych beneficjentów oraz Republiki Francuskiej, aby wzmocnić konkurencyjność producentów europejskich na poziomie światowym, a także ponieważ tlenek glinu jest również produkowany w Niemczech, Grecji, Hiszpanii, oraz na Węgrzech.

140. Należy stwierdzić, iż według oceny Komisji wszystkie te warunki zostały spełnione, w tym warunek dotyczący zakłócenia czy też zagrożenia zakłóceniem konkurencji pomiędzy państwami członkowskimi bez ograniczeń w czasie, to znaczy od daty wprowadzenia w życie zwolnień, o których mowa.

141. W sposób wyraźny wynika zatem z tego uzasadnienia, iż Komisja stwierdziła, iż sporne zwolnienia nie stały się pomocą państwa w wyniku rozwoju wspólnego rynku lecz mają charakter pomocy od początku, a więc nie mieściły się a priori w zakresie stosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999.

142. Na tym etapie lektury spornej decyzji można również z tego wywnioskować, że o ile Komisja stwierdziła, w czasie udzielania zezwoleń przez Radę na wspomniane zwolnienia, iż nie są one sprzeczne z przepisami traktatu dotyczącymi pomocy państwa, to ta ocena była błędna i w ramach szczególnego postępowania kontrolnego przewidzianego w art. 88 WE, Komisja doszła do przeciwnego wniosku.

143. W spornej decyzji Komisja przedstawiła następnie przyczyny, dla których sporne zwolnienia stanowią pomoc nową a nie istniejącą. Komisja wskazała zatem, iż zwolnienia te nie były stosowane przed przystąpieniem trzech państw członkowskich, nigdy nie były analizowane na podstawie przepisów traktatu dotyczących pomocy państwa oraz nie były one zgłoszone.

144. To w tym kontekście Komisja wskazała w pkt 69 uzasadnienia spornej decyzji, iż art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia (WE) nr 659/1999 nie ma w tym wypadku zastosowania.

145. W świetle wykładni tego przepisu dokonanej w przywołanym wyroku w sprawie Belgia i Forum 187 przeciwko Komisji, stwierdzenie to wydaje się być uzasadnione. Z pkt 71 tego wyroku wynika bowiem, iż przepis ten nie znajduje zastosowania, kiedy Komisja zmienia swoją ocenę w stosunku do środka krajowego.

146. Oczywiście Komisja nie umieściła tego wyjaśnienia w pkt 69 uzasadnienia spornej decyzji. Można jedynie wyrazić żal, iż nie zostało wskazane, że ocena tych zwolnień, której Komisja dokonała w ramach zezwoleń na nie udzielonych przez Radę na podstawie dyrektyw dotyczących podatku akcyzowego od olejów mineralnych, nie mogła uzasadnić objęcia tych zwolnień zakresem stosowania art. 1 lit. b) pkt v), rozporządzenia nr 659/1999. Żal ten mógłby również wynikać z faktu, iż wówczas gdy sporna decyzja była wydana, przywołany wyrok w sprawie Belgia i Forum 187 przeciwko Komisji jeszcze nie zapadł.

147. Jednakże uważam, iż takie wyjaśnienie nie było w rzeczywistości niezbędne ze względu na brzmienie art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999, ponieważ przepis ten dotyczy nie zmiany oceny dokonanej przez instytucje wspólnotowe, ale jedynie „rozwoju wspólnego rynku" czy też „liberalizacji danej działalności przez prawo wspólnotowe".

148. W każdym razie, Sąd Pierwszej Instancji nie był uprawniony do zarzucenia Komisji, iż nie dokonała ona ustalenia, czy sporne zwolnienia mogły być uznane za pomoc istniejącą w rozumieniu tego przepisu, ze względu na okoliczność, iż nie stanowiły one pomocy w chwili ich wprowadzenia w życie, ale stały się one pomocą w wyniku rozwoju wspólnego rynku i bez ich zmiany przez dane państwa członkowskie.

149. Moim zdaniem, Komisja nie była zobowiązana do dokonania takiego badania, ponieważ wskazała w pkt od 58 do 64 uzasadnienia spornej decyzji, iż sporne zwolnienia stanowiły pomoc państwa bez ograniczenia w czasie, a zatem od daty ich wejścia w życie. Uzasadnienie to było, moim zdaniem, wystarczające, aby państwa członkowskie i przedsiębiorstwa, których sporna decyzja dotyczyła w sposób bezpośredni i indywidualny, mogły zrozumieć, dlaczego Komisja stwierdziła, iż sporne zwolnienia nie stały się pomocą państwa w wyniku rozwoju wspólnego rynku i nie mieściły się w zakresie stosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999.

150. Ocena ta nie przesądza kwestii, czy Komisja w spornej decyzji wykazała w sposób wystarczający od strony prawnej, iż sporne zwolnienia, spełniają warunki przewidziane w art. 87 ust. 1 WE od samego początku, a w szczególności tego, czy zakłócają one czy grożą zakłóceniem konkurencji od daty ich wejścia w życie. Chcę tylko wskazać, iż w świetle wskazówek przedstawionych w pkt od 58 do 64 uzasadnienia spornej decyzji, nie było konieczne, aby Komisja badała, czy sporne zwolnienia stały się pomocą państwa w wyniku rozwoju wspólnego rynku i mieściły się w ramach art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999.

151. W świetle tych rozważań jestem zdania, iż sporna decyzja nie została wydana z naruszeniem obowiązku uzasadnienia dotyczącego braku zastosowania art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia nr 659/1999.

V — Wnioski

152. Mając na uwadze powyższe rozważania, proponuję Trybunałowi, aby orzekł w następujący sposób:

1) Wyrok Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 12 grudnia 2007 r. w sprawach połączonych T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 i T-69/06 zostaje uchylony, w zakresie, w jakim:

— stwierdza on nieważność decyzji Komisji 2006/323/WE z dnia 7 grudnia 2005 r. w sprawie zwolnienia z podatku akcyzowego od olejów mineralnych wykorzystywanych jako paliwo do produkcji tlenku glinu w regionach Gardanne i Shannon oraz na Sardynii, wprowadzonego odpowiednio przez Francję, Irlandię i Włochy na tej podstawie, iż w decyzji tej Komisja Wspólnot Europejskiej naruszyła obowiązek uzasadnienia w zakresie niezastosowania w tym przypadku art. 1 lit. b) pkt v) rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE,

— oddala odwołanie w sprawie T-62/06 w pozostałym zakresie,

— orzeka, iż Komisja pokrywa swoje własne koszty oraz koszty poniesione przez skarżące, w tym koszty związane z postępowaniem w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego w sprawie T-69/06 R.

2) Sprawy T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 i T-69/06 zostają skierowane do Sądu Pierwszej Instancji do ponownego rozpoznania.